Beilen 14 November 1950.

Beilen

Waarde Heer Oussoren,

Vriendelyk dank voor uw uitvoerig epistel inzake Beilens orgel. Het zij mij vergund u onmiddellyk te antwoorden en u mede te delen wat Ds Koelman, de Heer Hogeweg en ik tot nu toe hebben gevonden. Want ook ons onderzoek is in volle gang

Een paar mededelingen over 't orgel hebben we in Assen ontdekt.

1 Blz 32 van „De Herv. Predikanten van Drenthe sedert de Hervorming tot 1861" door I.A. Romein Groningen 1861. :

„Het orgel sterk 9 registers met vrij pedaal en 1 klavier, kostende ruim 2000 gld, werd „grotendeels gevonden bij vrijwillige intekening in de gemeente en het tekort door een 2e collecte „in de kerk; hetzelve is ingewijd de 22e nov 1840 door de pred. L.L. v. Loenen met een „leerrede over PS CL. Het heeft het volgende opschrift: „Dit orgel is door den Heer B. „„Kerckhoff van Groningen in Oct. 1840 uit de Broederkerk aldaar afgebroken en hier geplaatst"".

Opmerkingen: α Het orgel telde in '40: 9 reg. - nu 11.

β " - had vrij ped; - nu aangehangen

γ " - is van 1840 en het opschrift is het bewuste plankje waarnaar wij zoeken. In een andere passage van het genoemde boek wordt dit n.l. vermeld.

δ Wie is die meneer Kerckhoff??! Knecht v. van Oeckelen? Of alleen maar transporteur?

ε Het orgel is dus uit de Broederkerk gekomen. Hierover onder meer.

2 In een brief van de Kerkvoogden medio 1840 aan 't Prov. College van Toezicht vonden we de mededeling dat de Kerkvoogden een orgel aangeboden kreeg voor f 850. Wij onderstellen dat dit hetzelfde orgel is.

3 In de „Rekening en verantwoording der ontvang en uitgaaf van de Kerkelyke Hervormde Gemeente Beilen, dienst 1843 overlegd aan het Provinciaal Collegie van Toezicht in 1844, komt voor onder de buitengewone inkomsten als „Ontvangst van het orgel" een post van f 1550 en onder de uitgaven als „Gehele uitgaaf voor het orgel" een post van f 1523.

4 Intussen: In de voorlopige lyst der Nederlandse monumenten van Geschiedenis en kunst deel II Drenthe 1909 komt één zinnetje voor:

„Orgel voor P. v. Oeckelen en Zonen, ingewijd 22 nov. 1840, hersteld 1862".

Echter: De Rijksarchivaris zei dat deze lijst niet altijd betrouwbaar was. Dat zou wat 't jaartal 1862 wel eens waar kunnen zijn, want de bewuste Groningse krant, die de heer Hendrikse bond was uit... 1863. In ieder geval is er 1862/63 aan 't orgel gemoddeld

5 Maar hoe zat 't nu met die Broederkerk?

Uit P. Hofstede de Groot's „Geschiedenis der Broederenkerk" blijkt dat deze kerk tot 1814 een orgel had. In dat jaar werd 't orgel door de Souvereine Vorst aan de A-Kerk geschonken der

gelegenheid van het Eeuwfeest der Academie. Van Oeckelen bouwde zijn 1e orgel in 1819. Heeft de Broederenkerk of deze tijd geen orgel gehad? Dat zou niet ondenkbaar zijn omdat de kerk in slechte staat verkeerde. In 1821 wilde Willem I de Broederkerk aan de Roomsen schenken met f 25000 toe. De RKK aanvaardde dit pas in 1829 toen de Regering er f 34000 bijdeed. De vertimmering duurde tot 1836.

Volgens „De kerkgebouwen en andere kerkelijke goederen in de stad Groningen" van mr. A.T. Schuitema Meijer is de kerk in 1826 aan de R.K. overgedragen (p. 177)

De grote vraag is dus: Is er tussen 1820 en 1840 in de kerk een nieuw orgel gebouwd? Zo ja wanneer

Langer dan 20 j. kan 't er niet gestaan hebben.

Om in deze zaken meer licht te krijgen ga ik Donderdag a.s. naar de gemeentearchivaris van Groningen en naar de pastoor.

Groot is ook de vraag: Wat is er in 1862/63 precies a/h orgel gebeurd en wie heeft dat gedaan? De bronnen geven tot nu toe nog geen licht over de disposities. Het kerkvoogdij archief is niet te vinden.

We geloven eerder niet dat 1890 't orgel pas overgeplaatst is. Dat spreken de bronnen te duidelijk tegen.

Als ik nu nog wat meer te weten gekomen moet zijn zal ik u dat zo ijlings laten weten. In ieder geval hebt u hierboven al iets, al is 't nog niet veel en zijn er nog vele vraagtekens gebleven! Wacht u dus nog even tot na mijn bezoek aan Groningen met 't opstellen van 't rapport.

Intussen zoudt u van uw kant contact kunnen opnemen met Flentrop, die 't orgel kent. Weet hij misschien ook wat van Van Oeckelen? Waar is O's archief gebleven. Wie heeft die zaak gecontinueerd? Zou daar niets te vinden zijn?

Ontvangt u mijn hart. groeten

Uw

A. van t S.